Montenegro: Un novo Estado-naciÃ³n en 2006

Description

Montenegro ve hoxe na independencia a posibilidade de entrar no espazo comunitario a maior velocidade dende o estatus de naciÃ³n independente que permanecendo federada a Serbia.

DicÃa W. Churchill, dende a maxestade crepuscular do Imperio BritÃ¡nico, que os BalcÃ¡ns viÃ±an a ser unha Ã¡rea xeogrÃ¡fica que xeraba mÃ¡is historia da que podÃa asimilar. Uns decenios despois, xa desaparecido o magno premier, os feitos semellaron darlle outra volta Ã¡ razÃ³n. O excedente de historia procedente da rexiÃ³n voltaba a acumularse, para asombro do comÃºn dos europeos, ao abeiro dun novo estoupido bÃ©lico xeral nunha Europa que acreditaba ser, aÃnda mÃ¡is despois do derrube das tensiÃ³ns da Guerra FrÃa, o primeiro continente en abolir na prÃ¡ctica a guerra.

De feito, o Estado Federal Iugoslavo demostrara ser o mellor antÃdoto Ã¡ inestabilidade polÃtica, froito do enfrontamento entre as potencias ocupantes, que historicamente predominara na zona. Mais Iugoslavia, coma Checoslovaquia e a propia URSS, non superarÃa o proceso de desapariciÃ³n dos reximes do socialismo real. De feito, os comunistas, que monopolizaran o poder dende o remate da II Guerra Mundial, eran a forza polÃtica fundamental que apostara pola federaciÃ³n dos pobos eslavos meridionais xa dende a escisiÃ³n da III Internacional e o nacemento do PC Iugoslavo, e en contraposiciÃ³n ao orixinario Reino dos Serbios, Croatas e Eslovenos, nado da uniÃ³n do reino de Serbia e dos cascallos balcÃ¡nicos austrohÃºngaros. A ruptura interna da Liga dos comunistas iugoslavos no seu derradeiro congreso, serÃa a antesala da desintegraciÃ³n da federaciÃ³n pola independencia das sÃºas seis repÃºblicas federadas, proceso confirmado en Montenegro este 21 de maio.

AsÃ pois, dende as proclamas unilaterais de independencia de Eslovenia e Croacia, en 1991, seguindo no tempo as de Macedonia e Bosnia, de 1992, a rexiÃ³n voltaba a acaparar boa parte da atenciÃ³n pÃºblica europea, coma a comezos de sÃ©culo XX, coa cuestiÃ³n focalizada nas guerras de Croacia e Bosnia, basicamente unha loita iniciada pola minorÃa serbia de ambas repÃºblicas contra a declaraciÃ³n de independencia de croatas e bosnios, na busca de constituir Ã¡ sÃºa vez territorios serbios independentes. Sen embargo, nin en Macedonia nin en Montenegro se producirÃan graves enfrontamentos entre a minorÃa serbia e os grupos Ã©tnicos maioritarios (o caso da case pacÃfica secesiÃ³n eslovena determinouno a sÃºa homoxeneidade Ã©tnica) e mesmo os montenegrinos mantiÃ±an a federaciÃ³n iugoslava xunto cos serbios.

Daquela, dita federaciÃ³n perviviu, como Ã© ben sabido, ate a actualidade, dende 2003 xa baixo a denominaciÃ³n de Serbia e Montenegro, reducida, como xa referimos, a un tÃ¡ndem serbio-montenegrino, que permitÃa a Belgrado manter un acceso directo ao AdriÃ¡tico. AdemÃ¡is deste estreito vencello xeopolÃtico e econÃ³mico; cultura e historia mantiÃ±an estreitos os lazos das dÃºas repÃºblicas: comparten a relixiÃ³n cristiana ortodoxa, o idioma serbio, mesmo unha historia de cooperaciÃ³n fronte a ocupantes externos, ben foran otomanos, austrohÃºngaros, italianos ou alemÃ¡ns. Estes factores, xunto coa presencia dunha importante minorÃa serbia en Montenegro, contribÃºen a explicar a ausencia de graves tensiÃ³ns entre serbios e montenegrinos dende 1991 ate a actualidade, asi como a alta porcentaxe de votos acadada no referendo polos partidarios de manter a federaciÃ³n e, sobre todo, o carÃ¡cter bilateral e negociado de todo proceso que semella que vai conducir Ã¡ independencia de Montenegro.

Sen embargo, o resultado do referendo, maiorÃa independentista, malia ser moi axustada, vai permitir o nacemento dun novo Estado independente, co beneplÃ¡cito da propia UE. Xa Ã© sabido que na prÃ¡ctica, o autogoberno montenegrino era moi extenso, e tivera precedentes histÃ³ricos na sÃºa liberaciÃ³n do xugo otomano, mesmo antes de que o acadaran os serbios e demÃ¡is pobos balcÃ¡nicos. Como detalles do actual poder propio, a repÃºblica adriÃ¡tica adoptara o euro como moeda, expedÃa os seus propios servizos postais e telefÃ³nicos, mesmo o posto alfandegario con Croacia sinalaba aos viaxeiros a entrada na Ã¢Â?Â?Republika Crna GoraÃ¢Â?Â•. Isto danos pÃ© a escrutar as razÃ³ns que en definitiva puideron pesar para a maiorÃa dos montenegrinos votara a prol da independencia despois de manter a alianza cos serbios durante os anos noventa e malia desfrutaren xa desa prÃ¡ctica independencia para asuntos internos dentro da federaciÃ³n con Serbia. Tal vez o debate pendente de maior calado en torno aos conflictos balcÃ¡nicos recentes Ã© o da revisiÃ³n do papel oficialmente atribuÃdo aos serbios como Ãºnicos agresores, ao tempo que para elo cÃ³mpre prescindir doutras visiÃ³ns maniqueas que sitÃºan a Milosevich e o pobo serbio coma os derradeiros expoÃ±entes do socialismo real contra os que se conxuraran todos os poderes fÃ¡cticos capitalistas. Mais Ã© evidente que os serbios, Ã¡ par ca os musulmÃ¡ns bosnÃacos, foron os grandes perdedores do conflicto. Os embargos internacionais, a acollida de refuxiados procedentes de Croacia e Kosovo, os bombardeos da OTAN, contribuiron a manter a economÃa serbia en niveis de preguerra con infraestruturas bÃ¡sicas que permanecen inutilizadas (as pontes de Novi Sad, en Vojvodina, como exemplo) e sen poder desfrutar dun comercio internacional normalizado, dadas as trabas Ã¡ sÃºa integraciÃ³n no espacio comunitario. Todas estas pexas contaban tamÃ©n para os montenegrinos. En troques, Croacia seguiu os pasos da veciÃ±a Eslovenia e estÃ¡ plenamente reconstruÃda, desenvolve importantes programas de dotaciÃ³n de infraestruturas viarias e Zagreb e mÃ¡is o litoral dÃ¡lmata receben inxentes cantidades de turistas que estÃ¡n a impulsar o nivel de vida dos croatas.

Pois ben, Montenegro ve hoxe na independencia a posibilidade de entrar no espazo comunitario a maior velocidade dende o estatus de naciÃ³n independente que permanecendo federada a Serbia. A costa da badÃa de Kotor, de Tivat ou Bar non teÃ±en que envexar para o turismo de sol e praia a Dalmacia, agÃ¡s na prÃ¡ctica ausencia de modernas estruturas hoteleiras e viarias, e a elo caberÃa engadir os atractivos do lago de Skoder ou as vilas de montaÃ±a. Carente na prÃ¡ctica de produtos industriais, dos que se abastece en Serbia, Montenegro confÃa en desenvolver a sÃºa economÃa de servizos e extender os contactos co exterior, nomeadamente a travÃ©s de Croacia, coa que xa existe unha relaciÃ³n fronteiriza moito mÃ¡is fluÃda que a que manteÃ±en croatas e serbios entre si. Por outra banda, a independencia libera a Montenegro de compromisos que pesan sobre a federaciÃ³n de Serbia e Montenegro. O mÃ¡is complicado, a cuestiÃ³n kosovar. Non moitos anos despois da grande crise de Kosovo e de sufrir os bombardeos da OTAN, Montenegro pode converterse nun membro mÃ¡is da organizaciÃ³n militar, pois xa Ã© evidente, ao igual que para os antigos membros do Pacto de Varsovia que hoxe a integran, que ese Ã© o paso previo Ã¡ intregaciÃ³n na UE.

En todo caso, non deixa de sorprender dende fÃ³ra, despois da estela de conflictos sanguentos nos derradeiros 15 anos habida na antiga Iugoslavia, o carÃ¡cter negociado e pacÃfico que ate a actualidade presidiu o proceso de secesiÃ³n montenegrina. Nin a poboaciÃ³n serbia (un 30% dos 650.000 habitantes), nin as autoridades federais boicotearon o referendo e semella que o seu resultado non vai ser discutido polos serbios toda vez que, malia que moi lixeiramente, o si sobardou o 55% dos sufraxios emitidos. Todo cabe indicar que as boas relaciÃ³ns serbo-montenegrinas van perdurar. A carÃ³n dos elementos de proximidade Ã©tnica xa referidos, Montenegro serÃ¡ o porto marÃtimo dos serbios e Serbia o

graneiro e a fÃ¡brica dos montenegrisnoa. En definitiva un proceso ben distinto do acontecido sucesivamente en Croacia, Bosnia, Kosovo e Macedonia. De feito, Ã© agora a cuestiÃ³n albanesa, tanto en Kosovo coma no occidente macedonio o problema pendente nos BalcÃ¡ns, e o de mÃ¡is difÃcil resoluciÃ³n.

No acceso Ã¡ independencia das antigas repÃºblicas iugoslavas e soviÃ©ticas concorrÃan ao proceso, a desintegraciÃ³n do poder federal, xunto Ã¡ existencia de cartas constitucionais que recoÃ±ecÃan Ã¡s repÃºblicas federadas a sÃºa soberanÃa, que se puido facer efectiva ao enfeblecer ou mesmo desaparecer as institucIÃ³ns da FederaciÃ³n soviÃ©tica ou iugoslava. Montenegro foi o derredeiro paso nese proceso. MÃ¡is dita argumentaciÃ³n xurÃdica non vale para o caso de Kosovo, do mesmo xeito que non valeu para a RepÃºblica serbia da Krajina croata ou os rusos e ucraÃnos do Transdniester moldavo. A UE non deu o paso a recoÃ±ecer procesos de independencia de territorios sen mediar acordos entre as partes ou sen que previamente os ordeamentos xurÃdicos internos dos Estados afectados recoÃ±eceran o dereito Ã¡ autodeterminaciÃ³n dos seus entes territoriais. E Kosovo non era unha repÃºblica integrante do pacto federativo iugoslavo, senÃ³n unha rexiÃ³n da repÃºblica iugoslava de Serbia que vira recoÃ±ecida a sÃºa autonomÃa vinte anos despois do nacemento da federaciÃ³n. O caso kosovar entraÃ±a unha extremada dificultade, recoÃ±ecer a independencia da provincia, algo que semella claro de se celebrar un referendo coma o de Montenegro, suporÃa consumar o Ã©xodo da minorÃa serbia e abrirÃa de novo as portas Ã¡s participiÃ³n de Macedonia. E como xa referimos neste mesmo parÃ¡grafo, constituirÃa o primeiro exemplo na Europa posterior Ã¡ Guerra FrÃa de amparo Ã¡ independencia unilateral dun novo Estado sen aparecer recollida a posibilidade de dito proceso de secesiÃ³n no ordenamento xurÃdico interno do Estado afectado.

Ã• espera de como se vaia resolvendo a cuestiÃ³n kosovar, onde a minorÃa serbia a duras penas evita a limpeza Ã©tnica, que antes sufrÃan os albaneses e xustificara a intervenciÃ³n internacional contra a fenecida Iugoslavia serbo-montenegrina, para os movementos independentistas das naciÃ³ns sen Estado europeas dous factores poden ser resaltados. En primeiro termo, non parece que sexan chegados os tempos da superaciÃ³n do Estado-naciÃ³n como organizaciÃ³n polÃtica bÃ¡sica xa que aÃnda Ã© posÃbel acadar a independencia nacional na Europa do sÃ©culo XXI. En segundo lugar, o paso previo para dita independencia Ã© que se introduza no ordenamento xurÃdico interno do Estado en que se poida desenvolver un proceso de secesiÃ³n, pola vÃa do pacto, o recoÃ±ecemento do dereito de autodeterminaciÃ³n e as fÃ³rmulas para exercelo. AsÃ se produciu en Montenegro e non cabe descartar que aconteza noutras lonxitudes xa que o futuro non estÃ¡ escrito pero a historia axuda a anticipalo.

Acceso ao artigo orixinal no repositorio web 1998-2012

APARTADOSTEMATICOXEOGRAFICOS

ARQUIVO BalcÃ¡ns

IDIOMA

Galego

Date Created
Maio 23, 2006

Meta Fields

Autoria :	10989
Datapublicacion :	2006-05-23 00:00:00